

5. EEN NIEUWE KONSTRUKTIE VOOR HET VANGEN VAN EENDEN.

a) Het eendenslagnet.

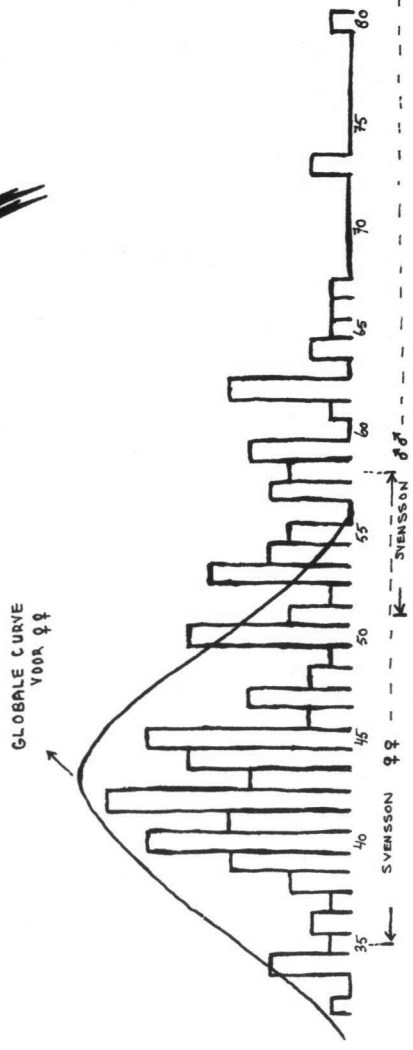
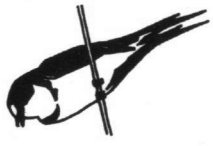
Het is al weer 11jaar geleden dat door de leden van het vogelringstation in de Amsterdamse Waterleidingduinen een slagnet is ontworpen waarmee het mogelijk is om nog niet vliegvlugge eenden te vangen. De konstruktie bestaat uit een net dat tussen op het water drijvende stokken is opgehangen en dat met behulp van lijnen vanaf de tegenoverelkaar liggende oevers kan worden dichtgetrokken (fig.1).

De eendenpulli (voor het merendeel Kuifeenden die nog in familieverband zwemmen) worden tot boven het net gedreven door ze er langzaam naartoete jagen en het vangen vindt plaats door het net dicht te klappen, juist op het moment dat de vogels zich al zwemmend boven het net bevinden. De stokken bewegen daarbij om de scharnierpunten volgens de gebogen pijlen in de figuur. Het grote nadeel van dit net is echter dat de eenden er aan de achterkant uit kunnen zwemmen zolang het net nog open ligt. Het is dus zaak het net dicht te trekken op het moment dat er zo veel mogelijk eenden aan de voorkant het net zijn opgezwoomen en voordat de eerste eend er van achteren weer afzwemt. Op deze manier is de vangst per slag beperkt tot enkele families. Een tweede nadeel van deze werkwijze is dat de eenden, die de eerste maal de dans nog ontsprongen, het net vlak voor hun "neus" zagen dichtklappen. Om deze vogels met een volgende slag te kunnen bemachtigen gaat dikwijls moeilijk. Hun gedrag is dan zo schichtig dat zij liever onderduiken om een eind voorbij het net weer boven te komen! Om de hier genoemde nadelen te ondervangen moest een konstruktie worden bedacht

AANTALLEN

- 12
- 11
- 10
- 9
- 8
- 7
- 6
- 5
- 4
- 3
- 2
- 1
- 0

GLOBALE CURVE
V00R Q Q

HET VERSCHIL IN LENGTE TUSSEN DE TOPPEN DER BINNENSTE EN BUITENSTE STAARTPENNEN

waar de eenden aan de achterkant niet meer uit kunnen zwemmen en waarmee alle aanwezige vogels in een keer kunnen worden gevangen. De konstruktieve beperkingen van het ontwerp waren: het geheel moet niet moeilijker te transporteren en niet moeilijker vangklaar te maken zijn dan het hierboven genoemde net.

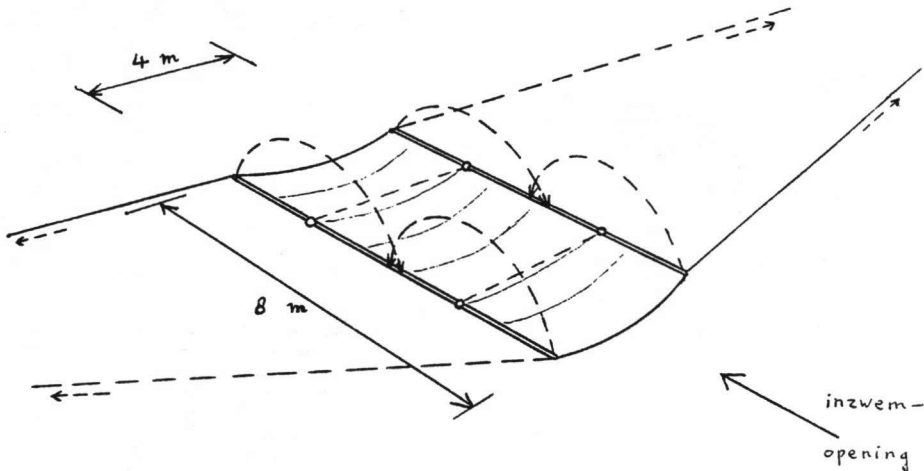

Fig. 1. het eendenslagnet

b) De nieuwe konstruktie.

Na veel geëksperimenteer - en vooral veel gepraat - zijn we tenslotte tot een konstruktie gekomen van een rechthoekig net, dat zo tussen twee spanlijnen wordt opgehangen, dat drie kanten ervan boven water blijven en de rest zich onder water bevindt (fig.2). Er ontstaat zo aan één zijde, onder spanlijn AA, een inzwemopening van ongeveer 6 m breed. Omdat het gevaarbestond dat de eenden er niet in zouden durven doordat zij de barrière aan het eind zouden zien, is het net in de "zwemrichting" flink lang gemaakt. Bij het werken in breed water is onder spanlijn AA, aan weerszijden van de inzwemopening, een verticaal net opgehangen om te voorkomen dat de vogels er langs kunnen zwemmen. Om wapperen ervan bij sterke wind tegen te gaan worden deze geleidenetten van onderen verzwaard. Het vangnet (en de ev. geleidenetten) hangen met stalen ringen aan de nylon spanlijnen. In fig.3 is dit vereenvoudigd weergegeven. Bij het vangklaar maken worden eerst de lijnen AA en BB strak en niet te laag boven het water van oever tot oever gespannen en stevig bevestigd. De lijnen C en D moeten zo strak staan dat zij met de zijkanten van het net op het

laagste punt tenminste 30 cm. boven water uit komen. Vervolgens wordt, met behulp van de openleglijnen, het net als een gordijn met de ringen langs de spanlijnen naar het midden van het water getrokken. De eventuele geleidenetten met ballast schuiven volgens hetzelfde principe mee (niet getekend). Op elke oever is dus een stevig persoon nodig om een en ander te regelen.

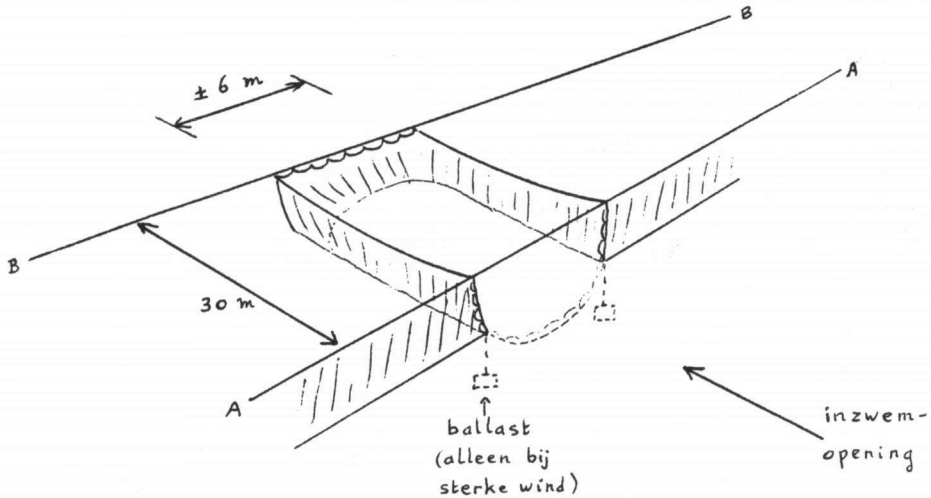

Fig. 2. de nieuwe constructie

Als het geheel zo vangklaar is gemaakt, verbergt zich op de ene oever iemand bij de dichttreklijnen en op de andere oever iemand bij de openleglijnen. Anderen zorgen ervoor dat de eenden in het net worden gejaagd waarna dit kan worden dichtgetrokken. Doordat de gestippeld getekende dichttreklijn door de ringen van de inzwemopening heen is geregen, worden deze ringen uit het water getild waardoor het net sluit en voor de eenden de terugweg is afgesloten. Bij verder aantrekken van de dichttreklijnen schuift lijn C in de richting van lijn D, daarmee het net van boven sluitend, en de buit kan geen kant meer op (fig. 4). Door de dichttreklijnen verder geheel in te halen schuift het gesloten net met inhoud naar de oever waar het kan worden leeggehaald.

c) Enige praktijkervaringen.

Met het nieuwe net is nu twee seizoenen gewerkt; in 1977 en in 1979. In het tussenliggende jaar was het aantal jonge eenden in het terrein te gering om zinnol te kunnen vangen. De activiteiten vonden plaats in de Amsterdamse Waterleidingduinen waar de meeste jaren grote aantallen Kuifeenden en andere eenden worden geboren en grootgebracht. Het gebied heeft veel open water in de vorm van kanalen en infiltratiegeulen, die niet breder zijn dan zo'n 20 tot 40 m.

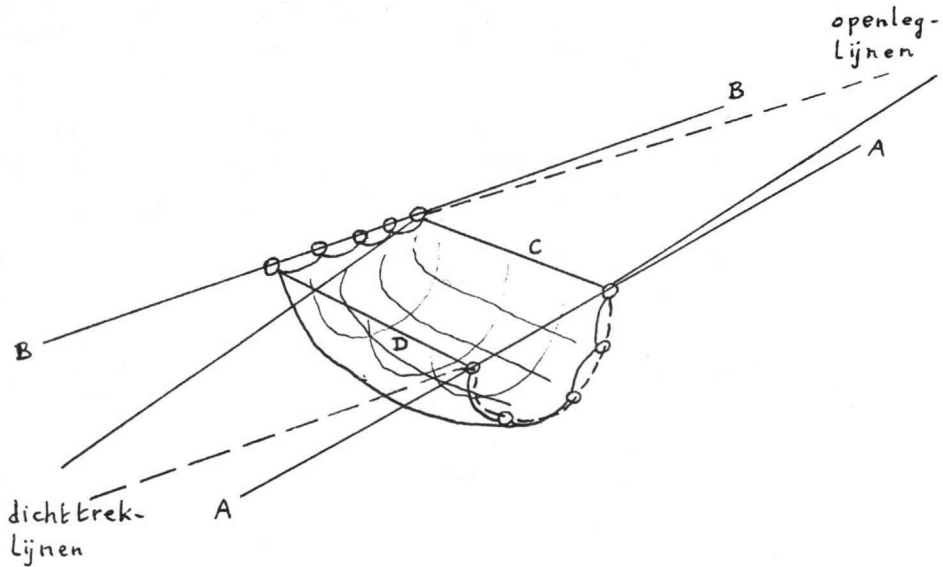

Fig. 3 het net vangklaar

Alvorens het net vangklaar te leggen worden alle eenden naar een kant gedreven, zodat zij zich aan de inzwemkant van het net bevinden wanneer dit eenmaal is klaargelegd. Voor het naar het net drijven van de eenden zijn twee personen nodig - op elke oever één - die dit op zich nemen. Bij smal water kan met één persoon worden volstaan. Jonge eenden die nog door de moeder worden begeleid blijken bij dit werk het gemakkelijkst te dirigeren. Oudere pulli hebben, vooral als de moeder al is weggevlogen, de neiging om onder te duiken of de verkeerde kant op te zwemmen. Dikwijls is de binding zo groot dat de moeder tot in het net bij haar jongen blijft, om er op het laatste nippertje uit te vliegen. Een enkele keer komt het voor dat de moeder ten gevolge van vleugelrui niet kan vliegen en ook gevangen wordt. Als het net eenmaal is dichtgetrokken en aan de kant gehaald, moeten de eenden zo snel mogelijk op het droge worden gebracht. Vooral zwemenden kunnen als zij onder water geraken vlug hun bewustzijn verliezen en voorkomen moet natuurlijk worden dat zij zo verdrinken. Ons is gebleken dat de jonge eenden zich na het ringen en los laten weer groeperen en dat de moeders zich weer spoedig bij hen voegen zodat het familieverband gauw hersteld is. De vangsten vinden plaats in de maand juli, wanneer de meeste jonge Kuifeenden de juiste leeftijd hebben om te worden geringd. Wat er tot nu toe met de nieuwe netkonstruktie door ons is gevangen, is in de tabel samengevat:

		1977 (4 vangdagen)	1979 (3 vangdagen)
Krakeend	pulli	11	12
Slobeend	pulli	-	6
"	volgroeid	-	1
Tafeleend	pulli	2	9
Kuifeend	pulli	285	189
"	volgroeid	2	4
	Totaal:	300	221

Tot nu toe bestaat de grootste slag uit 120 exemplaren.

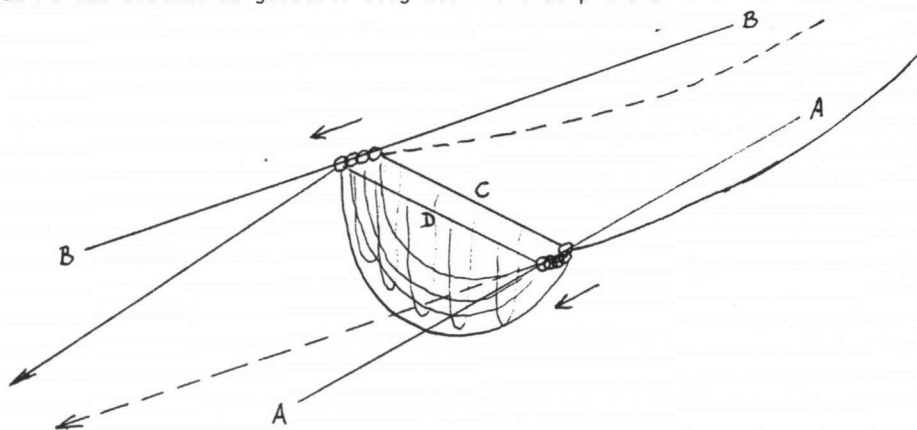

Fig. 4. het net gesloten

Het relatief hoge aantal Kuifeenden komt doordat deze soort er verreweg het talrijkst tot broeden komt en zich bovendien het gemakkelijkst laat drijven. Slob- en Krakeenden verbergen zich (evenals Waterhoen en Meerkoet) meestal in de oeverbegroeiing, Bergeenden duiken gewoonlijk onder en Wilde Eenden zijn in juli al vliegvlug. Andere eendensoorten zijn in het gebied schaars. Hoewel ons land een broedgebied is voor zeer veel eenden, worden er toch maar weinig juveniele eenden geringd. Voor mij was dit de reden om onze vangmethode bekendheid te geven, in de hoop dat andere vogelringers er gebruik van kunnen maken.